

Blandt dansere i Sukumaland

af Thomas Larsen

Fotos: Uffe Harms Larsen og Henning Nielsen.

I Sukumaland bor sukumaerne. Om sig selv siger de, at de ikke er gode til at passe på deres træer (så dem er der få af), men at de er flittige agerdyrkere. Desuden er de dygtige til at synge, danse og spille tromme. Det var det sidste udsagn, der gjorde, at jeg i sommeren 85 opholdt mig 3 måneder i den del af det nordlige Tanzania, som vender ud til Victoria-søens sydbred. Formålet med rejsen var dels at opleve hvordan dansen og musikken indgår i sukumaernes hverdag, dels sammen med en gruppe på 10 danseinteresserede danskere at lære noget selv.

Sukumaland er frugtbart i år, regnen er faldet rigeligt efter 2 år med tørke og sult. Jeg synes det kan mærkes på stemningen. Området vi besøger er kun ca. 20×20 km. Det er tætbeholdt landbrugsland med bitte små marker, og hytter i massevis fordelt jævnt ud over hele landskabet. Elektricitet og rindende vand findes ikke. De få byer som nås af bussen ligger ved den asfalterede vej i kanten af området. Af anden kollektiv trafik er kun den katolske missions pick-up, og kun søndag morgen, når pateren kører rundt til sine kirker med ladet fuld af mennesker og handskerummet proppet til med post. Således rejser man mest til fods, og der er en livlig trafik ad markstierne mellem landsbyerne.

For at gøre opholdet så udbytterigt som muligt, havde vi nær forbindelse til en nystartet lokal organisation »Broen for bønder og deres kultur«. Den var vores vært ved mange landsbybesøg. Organisationen blev startet bl.a. som en reaktion på de begrænsninger og forbud, som den katolske mission har pålagt den traditionelle dansekultur. Missionen har faktisk gjort en del for at bevare sukumaernes egen kultur, bl.a. har den ladet bygge et museum for sukumaerne. Men som årene er gået, er der flere og flere – selv blandt de kristnede sukumaer – som synes, at den canadiske pater blander sig for meget i, hvad de

må bruge og ikke må bruge af deres kultur. F.eks. er der bestemte bækkenbevægelser kvinderne ikke må lave i deres dans, og det er ikke tilladt at bære smykker med trolddomskraft. Missionens »kulturpolitik« er at opsamle dygtige dansere og håndværkere fra landsbyerne rundt om og at give dem levedygtighed på missionen, hvor de underviser. Den nye kulturorganisation derimod, ønsker at kulturen skal udvikle sig dér hvor den er skabt og trives fint.

Dette sidste er en af grundene til, at vi gæster kom til at rejse så meget rundt i området.

Gumha

Få dage efter jeg er ankommet, får jeg mit sukumanavn. Kangwina giver mig det. Hver dag kommer han cyklende til os på sin kinesiske cykel. Han er omkring 60 år, medicinmand, bonde og skjald. Han lærer os at synge for, så at ingen bliver trætte i deres stemmer. Han færdes blandt os og registrerer alt der foregår på sin egen intuitive måde. Stille og roligt går han rundt og tager bestik af os hver især, og får snakket lidt med alle. Alles navne husker han, også de danske ord han lærer. De andre i danskergruppen har han givet sukumanavne, som, når han fortæller hvad de står for, er meget rammende. Alle er blevet opkaldt efter forskellige, nu afdøde dansere/sange-

re, hvis legender stadig er udbredte i sukumastammen.

Kangwina kommer hen og fortæller, at hans forfædre er kommet til ham i nat og har sagt, at jeg skal hedde *Gumha*. Det betyder: »den der kom først og sidst«. Det med at komme først er udledt af, at jeg er den mest skaldede af danskerne, dvs. er ældst og altså født først. Sidst: jeg er den sidst ankomne gæst. Det mest spændende er, at Gumha var navnet på en berømt danseleder. Han døde i slutningen af 1930'erne, 90 år gammel. Han var en lille tæt mand med en fantastisk stor stemme. Hans opgave var bl.a. at sørge for, at hans dansegruppe vandt, når der var dansedyster. For at hans dansegruppe kunne tiltrække sig størst opmærksomhed (hvilket er lig med at vinde), iførte han sig en slags væddermaske med et stort horn ud for hvert øre. På en myndig, men venlig måde brugte Gumha sine horn til at skaffe plads omkring sig på de menneskefyldte dansepladser, når han ville optræde.

Således blev Gumha i de senere legender knyttet til vædderen, og de gamle her kan fortælle et væld af historier om Gumhas horn og deres kraft. Jeg studser, for jeg er født i vædderens tegn. Det har jeg ikke fortalt Kangwina.

Et par uger efter navngivningen er jeg til en større komsammen hos en medicinmand. Snakken går om de navne, danskerne har fået. Et par gamle mænd springer op og begynder at synge/danse en sang om Gumha, som om de lige er kommet i tanker om noget næsten glemt. Eftersom jeg nu har fået det navn, skal jeg også være med i dansen. Vi står på stribe og holder hinanden i hænderne som til færødens. Dansen består af små og store hop på stedet, og bølgebevægelser, der starter i knæene og ender i hovedet. Meget rytmisk og sejt, men ingen fast taktart. Jeg står dér mellem to gamle mænd; den ene Kangwina, sej, benet og adræt, den anden Marco, en kulsort mand på mindst 90 kg, udstrålende en blanding af organisk værdighed og erotisk drengethed. Og jeg bliver båret ind i deres tunge, næsten manende dans.

Forfædrenes styrke, der ulmer under dansen...

Danseturné til fods

Vi er igang med en 14 dages musik- og danseturné til 7 af de landsbyer der er knyttet til organisationen. Vi er en slags officielle gæster; i hver by er arrangeret bespisning og danseoptræden, hvor både sukumaer og vi optræder. Faste ledsagere på turen er Kangwina, der er vores sprechstallmeister og sangleder, Mashauri (danser og sanger) samt 5 mænd og kvinder fra organisationens ledelse. Transporten fra by til by foregår mest til fods.

Tanzanias eneste parti, CCM, har kontor i selv den mindste flække. Kulturorganisationen har nær forbindelse til partiet, og vores ophold i området er på forhånd godkendt af kommunale embedsmænd. Det betyder, at snart sagt alle ankomster og afskeder fra landsbyerne indbefatter formelle besøg på partikontoret.

En af landsbyerne på turen er Chabula. Efter to dage dér pakker vi om morgenen telte og anden bagage for at vandre videre til den næste by. Men det trækker ud med at komme afsted, for afskeden skal være ligeså højtidelig som velkomsten. Vi får en levende ged foræret, samt en snor til at trække den af sted i.

Byens partiformand, som vi ellers ikke har set meget til, dukker op og vil have foranstaltet et samlet opstillingsbillede af danskere, skolelærere, samt lokale organisationsfolk og dansere. Det tager tid, for flere skal hentes fra markarbejde. Billedet bliver taget, og vi lover at sende en kopi til partikontoret, hvor det vil blive hængt op til minde.

Formanden synger for i en afskedsang. Teksten er vist lavet til lejligheden: »Farvel, gæster fra Danmark, vi ses igen«. Alle synger med. Ingen adspredt hø-hø-stemning eller snakken.

Vi begiver os på vej. Jeg tror vi er en fyrre stykker i optoget. Vores trommer, rygsække, video og violin er fordelt mellem dem der følger os. Sådan er skikken her. Det går i gåsegang ud i landskabet med små

marker af majs og cassava (maniok). Veje er der ikke, kun smalle stier mellem afgrøderne. Der er 12 km til næste by, Sese.

Kangwina går med en tromme under armen. Han synger for og slår pulsen imens. Sangen siger: »Når Kangwina lander med flyveren, skal vi holde en stor fest«. Han har været i Danmark et par gange, og med denne sang blev han modtaget, da han kom hjem til Tanzania. Under sangen skifter han navnet ud, så jeg hører efterhånden alle i optoget blive nævnt. – Herligt at være i centrum de 15 sekunder verset om en selv varer... Der er sange til alle lejligheder. Og hvis lejligheden er lidt speciel, laver man om på en gammel sang, eller finder på en ny.

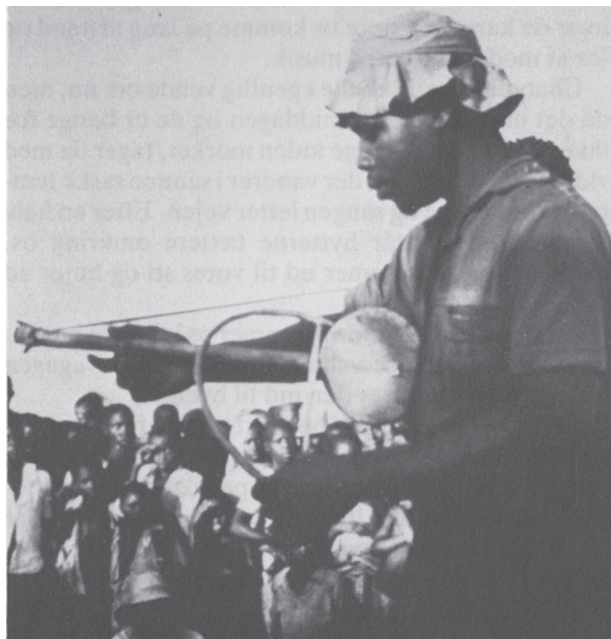
Alle i optoget er med på svarkorene. De allerfleste sange, jeg hørte i Sukumaland, er opbygget som en vekselsang mellem forsanger og »kor«. Koret synger faste melodistrofer, og forsangeren bestemmer suverænt hvor ofte de enkelte afsnit af en sang skal gentages. Hans/hendes funktion er også at huske koret på den næste linie ved at synge begyndelsen af den umiddelbart inden koret sætter ind. Forsangeren kan improvisere over såvel melodi som tekst i sine perioder.

Mary overtager fra Kangwina. En lille kvinde, mor til syv børn. Hun har overladt husarbejdet til andre for at rejse med os rundt. Med sin ikke særlig kraftige stemme synger hun for. Hun lægger stemmen så den får en meget diskant og nasal klang, og så kan hun høres, også bagest i kolonnen: »Furaha – utamaduni wetu« – optoget gentager – »Tulishangilia, bangebaligemenheja« – optoget gentager. Mere tekst er der ikke i den sang. Den handler om, at vi er glade fordi vi synger og danser; der er tryk på, selv om der også er nogle der er generte, men de gør det så godt de kan. Hendes forsang ændrer sig ikke igennem det kvarter sangen varer. Men korsvaret udvikler sig til at blive fyldigere, flere over- og understemmer bliver digtet til.

Nye forsangere tager over. Ingen diskussioner om hvad man så skal synge. Alle er straks med. Fanta-

stisk at opleve den respekt for hinanden, som dette egentlig er udtryk for. – Ikke noget med, om man gider lige nu, eller at man hellere vil synge en anden sang. At man tager et initiativ – uanset hvem man er og hvornår man tager det – betyder, at der kommer gang i den.

Det store optog begynder at blive længere; det bliver til mindre sektioner med lidt afstand imellem. Hver gruppe har *sin* sang i *sin* rytme. En forunderlig oplevelse at tage sig en løbetur nede fra bagenden hele vejen op til de allerforreste. I midten er det ikke fællessang: En ung fyr spiller på zeze, en slags enstrengt violin, der spilles med en kort bue. Han synger unisont med sit instrument, meget lange melodi-forløb indenfor skalaer, der ikke ligner de diatoniske

Zeze-spiller. Over »lydkassen« er udspændt gedeskind. Buens hår er sisalfibre. Strengen er ståltråd.

eller pentatone som er almindelige i Sukumaland; zezens herkomst er arabisk. Hans kammerat synger også. Det virker meget kraftfuldt med to stemmer der synger over samme melodi, men laver forskellig ornamentik. Folk foran og bagved dem synger ikke med, men laver nogle af de bevægelser, der hører til, når man synger sangen i rundkreds: skulderrulninger, fodtramp osv.

Efter en 5–6 km er vi nået ud i en stor dal, der omslutes af lave bakkedrag. Regntiden varer lidt for længe i år, og her i slutningen af maj er der stadig vådt. I halvpløret fortsætter optøget. I sådan en flad gryde med lav bevoksning bæres lyden langt. Foran os hører vi dybe trommer. Vi kommer nærmere og hører sang. Der, en kilometer længere fremme står en gruppe og spiller og synger. Vi kommer helt derhen. Det er mænd, kvinder og børn, unge og gamle, vel en tredive stykker fra Sese, som er gået herud, hvor de kan se og høre os komme på lang afstand og for at modtage os med musik.

Chabulafolkene skulle egentlig vende om nu, men da det er sent på eftermiddagen og de er bange for ikke at kunne nå tilbage inden mørket, tager de med videre, så nu er vi 70, der vandrer i samme raske tempo. Trommerne og sangen letter vejen. Efter en halv times vandring står hytterne tættere omkring os. Gamle kvinder kommer ud til vores sti og hujer ad det store optog.

En stor flok skolebørn kommer os løbende i møde og viser den gængse velkomstgestus: tager bagagen fra gæsterne og bærer den ind til byen.

Forrest i optøget går åbenbart nogle af byens spidser, for da vi, som det er skik for gæster, skal starte vort besøg i byen ved at skrive i partikontorets gæstebog, går vi ikke den lige vej, men forbi byens store skole. Så har vi set, hvad der er værd at se.

Henne foran partikontoret og regeringsbutikken står nogle grupper, parate til at optræde. De har ventet i flere timer, for vi blev jo sendt for sent af sted fra Chabula. De begynder straks at danse og har hele landsbyen til publikum. Vi bliver høfligt men be-

stemt gennet ind i partikontoret, et lille hus med vinduer uden ruder. Her tilbringer vi en times tid med at udfylde gæstebogen. Flere af byens ældre mænd kommer ind og hilser på. I kontorets mindste rum sidder nogle partifunktionærer og diskuterer dagens program. En kommer ind med det til os, skriftligt. I forhold til hvordan man på disse breddegrader har det med tidspunkter er det en vittighed at se, hvor snæver tidsplanen er. Den bliver da heller ikke overholdt, f.eks. er det meningen, at vi skal optræde om aftenen, men det er en umulighed i en by uden elektricitet. Planen bliver ændret, og det ender med, at vi efter at have spist en ged, akkurat når at fyre vores program af, inden mørket helt har lagt sig.

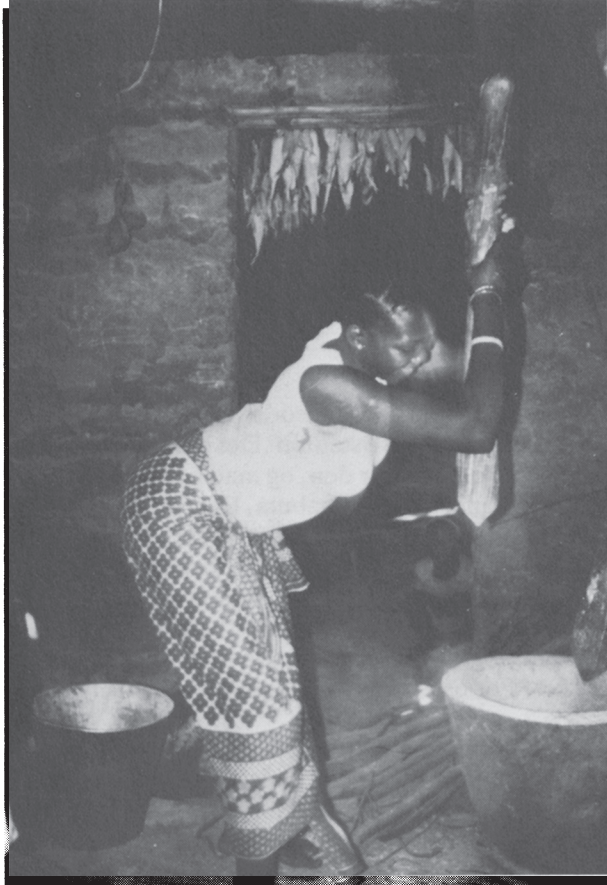
Hulepindsvinedanserne

Hulepindsvinedanserne fra Lumeji kommer forbi byen, hvor vi bor. De har gået 70 km siden i går og skal videre til Nyamadoke og indvie kulturorganisationens nye hus; men på vejen vil de godt lige give en optræden.

De er kun mænd og drenge, 8 ialt. Ældst er Ngolose, der således nyder den største respekt og bestemmer hvad der skal foregå. I dag har de skaffet en hakke og en skovl, og de graver et 2 m langt og ½ m bredt hul midt på dansepladsen. Ved siden af har de stukket et lille gedehorn ned i jorden. Det er fyldt med planteudtræk, størknet gedeblood og andet, som skal give styrke til dem der optræder.

Trommerne starter, først den der slår grundslaget, så to der spiller faste figurer, dernæst de tre der følger danserne. Et par af drengene og nogle af de voksne løber nu på skift ind og laver en improviseret solo. Noget af det særegne ved denne danseform er den nære forbindelse mellem dansetrommerne og danseren: Ethvert fodtramp, hop, luftspark, rumpestød osv. bliver – hvis ellers trommespillerne har øjnene med sig – synkront forstærket af trommerne.

Enhver hulepindsvinedans starter med et »tomgangstrin« a la gadedrengehop. Derefter laver man forskellige variationer, der alle er bevidst »grimt«

udført: man står på hovedet, laver en kolbøtte, ruller rundt på jorden, kaster støv over sig o.m.a. Tit udspilles små historier: – med albuen graves et hul, som man begraver sit eget hoved i, – man forestiller at tænde et bål, lave majsgrød, hvis krydderier hentes fra forskellige af menneskets åbninger, – motorcyklen går i stykker, og man reparerer den med snor.

I dag er det en endnu mere grotesk historie, udspillet til intenst trommespil:

To mænd springer ind. Det de laver minder mig om nogle af de gamle Clausen & Petersen-numre. En meget lang bredbladet kniv bliver stillet sådan, at ægkanten, som de i alles påsyn netop har skærpet, stikker et par cm op af jorden. Den ene danser gør mine til at lægge sig på ryggen på den. Det gør han så, efter lange udhalingsmanøvrer. Derpå beder han den anden hente en 80 cm høj morter i træ; den der bruges i enhver husholdning i Sukumaland til at stampe majs og ris i. Morteren bliver nu anbragt på maven af den der ligger på kniven. Derpå hentes gedehornet og sættes fast i hans hår. Så fyldes morteren halvt med jord. Makkeren tager derpå en kæmpestøder, som han af al kraft hamrer ned i morteren. Manden mellem kniv og morter fortrækker ikke en mine. Da støderiet er færdigt, simulerer han død. Den anden prøver at få liv i ham, uden resultat.

Så bliver den »døde«, hvis eneste påklædning er et par korte bukser, slæbt hen over jorden og ublidt bugseret ned i hullet, der blev gravet før. Inden jorden kastes på ham, bliver han vredet om, så han ligger på maven. Nogle af de kvindelige tilskuere bliver hentet ind, og de jamrer sammen over den livløse kammerat. Der i graven får han ikke lov til at blive, for hylekoret bliver nu bedt om at tage fat i ham. Uden at jordlaget først bliver fjernet fra staklen, trækker de ham i benene op af graven igen. Jeg venter at se et blodigt maveskind, fuld af skrammer, men det er helt.

Den »døde« giver sig langsomt til at bevæge sig. Pludselig rejser han sig op, ryster på hovedet og løber rundt uden at se ud til at have taget skade på de

legemsdele der har været udsatte. Tværtimod giver han sig til at halte voldsomt på et ben, der med garanti ingen skade har taget.

Han sætter sig på jorden med to store sten i skødet. Den ene lægger han på sit hoved. Med den anden hamrer han den nederste ned i hovedskallen på sig selv, mens han griner vanvittigt. Bagefter hopper han rundt med det ene ben på nakken.

Næste del af showet er, at den begravede danser nu vil tage hævn, og det foregår med tilsvarende groteske virkemidler. Det er virkelig »grim« dans. Rendyrket antiæstetik. Afro-punk kunne man kalde det. Ingen kolbøtte, intet kraftspring eller fald er »rent«. Bevægelserne bliver afbrudt, som om de mislykkes med vilje. Det glatte, perfekte bliver hakket i stykker, så man skulle tro kroppen gik i stykker. En klumpethedens behændighed. Når jeg i Danmark ser skuespillere eller akrobater lave tilsyneladende farlige fald, eller slå på tæven, synes jeg, jeg kan se den teknik de anvender for at undgå at blive lemlæstede. Men hvordan disse hulepindsvinedansere slipper godt fra at springe buk over hinanden, hvor de lander på jorden – ikke på fødderne, ikke på hænderne, men direkte med enden først, så det må give genlyd hele vejen op i rygsøjlen – det fatter jeg ikke.

Danserne har hele tiden haft trommeakkompagnement til deres optræden. Undervejs har de givet trommeslagerne besked om hvordan de ønsker styrke og tempo. I perioder bruger danserne ikke musikkens rytme direkte i deres bevægelser. Men alligevel har rytmen en vigtig funktion: Den kropslige parathed, den spændte fysik hos danserne skabes på baggrund af rytmen. Uden rytmen, ingen gøgl.

Hulepindsvinedansernes fanden-i-voldske groteskhed dyrkes kun af mænd og drenge. Indtil for ca. 40 år siden fandtes der også kvinder, som i bukser og bar overkrop dansede sådan. At det ikke er sådan mere, gav den kommunale kvindeorganisations forkvinde følgende forklaring på: Den kristne mission på egnen blev stærkere, og kvinderne skulle ifølge den have tøj på, lige fra knæ til skuldre. Khangaen,

et kulørt stykke bomuldsstof, bruges af alle kvinder og bliver bl.a. bundet om livet, så den fungerer som en stram nederdel. Iklædt en sådan er det ikke nemt at lave store bevægelser.

Der er ikke noget der tyder på, at kvindelig grotesk dans nogensinde har været særlig udbredt her. Nogen forklaring på dét var ikke til at få.

– Hvorfor er der iøvrigt så få kvindelige klovner i vores del af verden?

Dansetræf

Der skal være danseoptræden på provinshovedstaden Mwanzas største stadion. Det er kulturorganisationen der arrangerer den, og man har inviteret danserne fra landsbyerne Chabula, Bugando og Nyamadoke, samt os danskere til at optræde.

Men dagen før skal der øves i Nyamadoke. I denne by ligger hovedkvarteret for organisationen. Det er allerede blevet bestemt, at danskerne skal være med i de andre gruppers træning, og at de skal være med i vores. For os er det en fin lejlighed til at lære noget nyt.

Inden øvningen skal der spises. For os foregår det i landsbyens partikontor, en lerhytte, sammen med parti- og organisationsfolk. Menuen er ugali (tyk majsos), ris, fed fisk og oksekød. Alle sidder rundt om bordet og spiser af de samme fade. Man spiser med fingrene og kun med højre hånd, den venstre er beskidt.

Det er ret uvirkeligt og fantastisk: det er dét man har set på film og hørt om som noget fjernt og indimellem lidt farligt (myterne er jo stærke), som vi nu er midt i. Og man føler sig godt tilpas, tryk og velkommen. Ti sukumaer og ti danskere om de samme skåle. De kvinder som varter op enten står og spiser af vores fade, eller sidder ved nogle skåle på gulvet bagved.

Efter måltidet holdes et par taler, og vi overbringer hilsner og gaver (fodbolde og kontorsager) fra organisationens venner i Danmark.

Inden den lidt højtidelige stemning omkring bor-

det er slut, er der allerede gang i trommerne og dansen uden for. 3 grupper øver på én gang.

Nyamadoke-kvinderne henter de danske kvinder. Sammen stiller de op i rundkreds under træerne foran partikontoret. Midt i kredsen står forsangeren Sele, en ældre, tæt kvinde. Hendes syngemåde er speciel: på næsten hver tone hun synger, leger hun med det stemmebåndsklik der kommer af at skifte brat mellem bryst- og fuldregister. En slags jodle-

effekt. Kvinderne rundt om svarer i kor og laver samtidig nogle egentlig ret simple trin, men som så mange andre gange bliver jeg betaget af den styrke og lethed der bliver danset med, – og så forskelligt: Hvordan trinene udføres, og hvordan kroppen iøvrigt bevæger sig, er bestemt af den enkelte dansers humør, kunnen og inspiration, samt af hvordan hun er skabt.

På lænden har kvinderne bundet et særligt skørt. Det består af 100-vis af tynde, håndsnoede sisalsnore. På dem er der midtvejs bundet ligeså mange store kakerlaksjолde. Skørtet sidder på lænden, så snorene hænger ned over enden. Bestemte steder i dansen laver kvinderne et kraftigt vip bagud med bækkenet. Det får det tunge skørts snore til at svinge op i nakken, og insektskjoldene giver en stærk raslen fra sig, som lyden fra en kæmpe cabasa.

Så er det tid til generalprøven på vores optræden imorgen. Mange klæder sig ud og pynter sig med fjer og sisalskørter, og vi går sammen hen til landsbyens danseplads, der ligger rundt om organisationens nye lerhus. Danskerne er de første til at gøre deres entré. En af os går på stylder og er iført en kæmpe dragt/maske der forestiller en drage fra en af de gamle sukuma-legender.

Chabulagruppen kommer ind og laver nogle danse med landbrugshakker, som i forskellige variationer svinges rundt om hoved, mave eller ben. Gruppen næsten sprænger rammerne for den tradition, dansene er skabt i. Der danses med sådan en dristighed og kraft, at jeg står helt paralyseret. Sikke en magtfuldhed og stramhed...

Derpå går det slag i slag, den ene gruppe efter den anden, gys på gys. De mange tilskuere står i en stor kreds rundt om danserne. Den bliver mindre efterhånden, fordi alle er nysgerrige og gerne vil se fra første række. Folk lever helt med, griner, hujer og kommer med tilråb. Et par tilskuere går ind og danser en lille solo foran trommerne. Som det er skik her på egnen går nogle ind og giver en lille gave – penge eller pynt – til en danser, man synes er særlig god el-

ler overraskende. Applaus i europæisk forstand er der ikke noget af. Man er jo heller ikke publikum på samme måde.

På dansepladsen er et utal af sælgere, der faldbyder deres varer: appelsiner, sukkerrør, jordnødder, te og fritureboller. Det summer af snakkende stemmer, mens mørket falder på. En mand kommer slæbende med et bilbatteri og sætter det foran organisationens hus. En rejsegrammofon bliver stillet ved siden af, og udstyret forbindes med nogle ledninger. Højttaleren er lille og diskant og bliver derfor lagt oven på hullet i en stor lerkrukke. Den får virkelig bassen frem. Dette er landsby-disco. Her kan man danse, men man skal betale for det. Musikken er gratis. På swahili (Tanzanias fællessprog) hedder det at danse til trommer »kucheza«, men at danse til plader og storby-bands hedder »dancing«.

Næste dag afgang til Mwanza stadion i 3 hold á 60–70 mennesker. Vi hopper op på ladet af en lastbil fuld af trommer, dansere og kostumer. Den kraftfulde forsanger fra Bugando begynder straks at synge for med en sang, der er digtet til lejligheden: »Nu skal jeg til Mwanza og danse, og ikke ti vilde heste kan stoppe mig«. Så er der gang i sangen hele den time det tager at komme ind til stadion.

Over indgangen til stadion er en kæmpe tavle, hvor der med kridt kan skrives, hvilke fodboldhold

der skal spille. I dag står skrevet med lille skrift, at lokale dansegrupper optræder kl. 15, og med store bogstaver, at en gruppe fra Danmark vil danse. Danish Dynamite! Vores optræden begynder med 2 timers forsinkelse, men det er ingenlunde usædvanligt.

Den tætte stemning fra generalprøven dagen før kan slet ikke genskabes. Vi optræder på en asfalteret basketballbane med et lille publikum siddende på tilskuerpladserne i stor afstand. En gruppe unge mænd spiller fodbold i den anden ende af stadion, og på sprinterbanen er et løb igang! Så denne danseoptræden bliver lidt af et flop, for mig at se. Det er tilsyneladende svært at give landsbykulturen gode rammer i storbyregi.

Men sukumadanserne lader ikke til at være skuffede; også på hjemturen i mørke er der gang i trommerne, sangen og antilopehornet.

Traditionen

Vi er et par danskere på besøg hos medicinmanden Lufunga og hans kone Rozalia. Sidder på den lille plads mellem deres lerhytter. Det er blevet mørkt, og kun en enkelt petroleumslygte er tændt. Elektricitet findes ikke i hele dette område.

I eftermiddags havde Rozalia inviteret 12–15 kvinder fra landsbyen, og sammen dansede vi nogle af de danse, de syntes vi skulle lære. Nu synger hun for i en af disse sange. Vi synger den igen og igen. Fire af familiens børn sidder også dér i mørket. Hver gang vi kommer til det sted i sangen, hvor forsangeren enten kan indlede en ny gennemsyngning, eller gøre den færdig, sætter et af børnene ind med fuld tryk, så sangen bliver ved og ved og stiger i intensitet. Børnene lærte bevægelserne til sangen i eftermiddags, og en af drengene rejser sig op og danser mens han synger. Lufunga, iført sin lange, europæiske grønne damefrakke og bløde filthat, kommer også op og danser ved siden af ham. Støvet slår op omkring dem.

Ind imellem retter de voksne lidt, eller bliver bare

ved med at synge, indtil børnene og vi kan sangen og dansen.

Omsider slutter sangen. Mens de voksne snakker, er børnene gået lidt væk, og vi kan høre dem nærme sig syngende, dansende. De danser de samme enkle trin og gør de samme håndbevægelser, mens de synger en flerstemmig sang med en mere europæisk melodiføring. Sangen har de lært i skolen; den har en opbyggelig tekst, tydeligvis lavet til en bestemt lejlighed, måske i forbindelse med et besøg af en parti-delegation. Det at være opstillet i rækker, med front samme vej, kommer fra den tidligere kolonimagt, England. Kor hedder "kwaia" på swahili. Det ord bruges ikke på den slags flerstemmige sang, som bygges på sukumaernes egen tradition.

Nogle af børnenes indstuderede bevægelser er ret stereotype: Hvis de f.eks. synger »Kammerater i partiet, I kan regne med os!« så peger de først en gang fremad mod den tænkte partidelegation, dernæst peger de på sig selv.

Men selv om melodikken er europæisk og håndbevægelserne platte, ligger sangen og trinene rytmisk set så tæt op ad sukumaernes egen kultur, at børnenes bevægelser alligevel er levende, og meget forskellige fra barn til barn.

En anden sang handler om at arbejde for sit land. Børnene fingerer nogle hammerslag, mens de synger. Rozalia går ind i en af hytterne og henter 6 hammere. Det er »dansehammer«, skaft og hoved snittet i træ og med fine brændte mønstre i. Så giver forældre og børn sig sammen til at synge og danse med hammerne.

Som dansker sidder jeg og undres og glædes: Vi har det godt i hinandens selskab, og morer os. Umærkeligt er der en form for undervisning i det. Ikke på den måde, at de unge bliver undervist i kulturtraditionen af de gamle... Alle er ligeværdigt med i skæret fra lampen. Alle kan *noget*, man kan være fælles om. Selv om man ikke er så god til det, kan man alligevel være centrum og få den sociale støtte og de opildnende svarkor fra gruppen.

Traditionerne lever og fornys; de gamle tager ikke patent på dem.

...Så mange stærke indtryk af et levende samvær blandt mennesker, hvis livsbetingelser er så forskellige fra mine. Men hvad er forudsætningen for dette fine samvær? Vil det stadig findes, hvis sukumaerne begynder at overholde Biblens bud om ikke at have andre guder, hvis jordbruget bliver mekaniseret, hvis landsbyerne får elektricitet, hvis Tanzania får sin egen TV-station og alle sukumaerne et fjernsyn?

